

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Факультет психології

Кафедра загальної психології

Зв'язок рівню внутрішньої мізогінії та самооцінки у жінок юнацького віку

Кваліфікаційна робота

студентки 4 курсу ОР Бакалавр
(спеціальність 053 «Психологія»,
Освітня програма «Психологія»)

Томашенко Єлизавети Олександрівни

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук
доцент кафедри загальної психології

Білоус Олександр Вікторович

Роботу рекомендовано до захисту на ЕК №1

Протокол №__ від 2023 року

Завідувач кафедри загальної психології

кандидат психологічних наук, доцент

_____ Юрчинська Г. К.

Київ – 2023

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 Аналіз визначення понять «мізогінія», «внутрішня мізогінія» та «самооцінка».....	5
1.1 Розвиток уявлень про мізогінію.....	5
1.2 Внутрішня мізогінія як об'єкт психологічних досліджень	11
1.3 Концепції самооцінки в психології	18
1.4 Взаємозв'язок між самооцінкою та ставленням до власної групи.....	27
РОЗДІЛ 2 Етапи проведення емпіричного дослідження, характеристика вибірки та загальна характеристика використаних методів.....	31
2.1 Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Методика П. Гліка та С. Фіска.....	32
2.2 Методика визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцева.....	34
РОЗДІЛ 3 Дослідження взаємозв'язку самооцінки та рівня внутрішньої мізогінії у жінок юнацького віку	36
3.1 Обробка та аналіз результатів емпіричного дослідження	36
3.2 Результати дослідження	40
3.3 Аналіз результатів зв'язку між самооцінкою та рівнем мізогінії у жінок та рекомендації щодо подальших досліджень	45
ВИСНОВКИ.....	47
Перелік використаних джерел	51
Додатки.....	57

ВСТУП

Мізогінія – це зневага до жінки, яка може проявлятися через ненависть, огиду, упередженість, дискримінацію, сексизм, патріархат, приниження, насильство, сексуальну об'єктивізацію, репродуктивний тиск. Також мізогінна поведінка проявляється в зневажливому ставленні до жінки загалом, або фізичних чи психологічних жіночих ознак, які різною мірою наявні як у жінок, так і у чоловіків.

Мізогінію поділяють на ту, що транслюється суспільством, тобто зовнішню, і ту, що інтерналізована самими жінками – у внутрішню. Таке зневажливе ставлення серед жінок до власної статі є соціально схвалюваним, та є інструментом для створення сутичок серед жінок.

Суспільство звикло стереотипно вважати чоловіків жінконенависниками, через їх зневажливе ставлення до жінки, як до слабшої статі. Але внутрішня мізогінія досі наявна у нашому суспільстві, жінки принижують свою значимість, вдаються до нездорової конкуренції з іншими жінками, підтримують та транслюють стереотипи, такі як відсутність логіки жінок, чи роль жінки це бути матерію та дружиною.

Така ситуація в суспільстві, коли жінка росте в культурі з переважно патріархальними цінностями може впливати на її формування як особистості, а також самооцінку, ставлення до себе, свого тіла та способу життя.

Актуальність: в умовах воєнного стану, коли жінки приймають участь у бойових діях на одному рівні з чоловіками ми бачимо потребу відходити від певних «традиційних» уявлень про гендерні ролі обох статей та маємо можливість дослідити їх зовсім на новому рівні. Розвивати й досліджувати таке суперечливе поняття як мізогінія у поєднанні з рівнем самооцінки у жінок надасть змогу позбутися усталених значень й надати

розвиток до жіночої психології в цілому. Тому розглянута тема має соціально важливе значення.

Гіпотеза: рівень внутрішньої мізогінії у жінок пов'язан від рівня їх самооцінки.

Об'єкт: внутрішня мізогінія.

Предмет: зв'язок самооцінки та рівня внутрішньої мізогінії у жінок.

Мета: розкрити зв'язок між рівнем внутрішньої мізогінії у жінок та їх самооцінкою.

Завдання:

1. Проаналізувати зарубіжні та вітчизняні дослідження внутрішньої мізогінії та самооцінки;
2. Вивчити сутність понять «мізогінія», «внутрішня мізогінія», «самооцінка» та розглянути їх специфіку;
3. Розкрити наявність або відсутність зв'язку між проявами внутрішній мізогінії та рівню самооцінки у жінок.
4. Виявити наявність спільних рис у жінок з низьким рівнем внутрішній мізогінії, а також жінок з високим рівнем мізогінії в контексті самооцінки.

РОЗДІЛ 1 Аналіз визначення понять «мізогінія», «внутрішня мізогінія» та «самооцінка»

1.1 Розвиток уявлень про мізогінію

Концепція мізогінії має довгу історію і постійно змінювалася з часом. Спочатку термін «мізогінія» було введено в науковий обіг як описове слово для позначення негативних стереотипів та упереджень щодо жінок. Пізніше, термін став використовуватися для опису більш систематичної форми дискримінації, яка включає в себе не тільки індивідуальні упередження, але й широкомасштабні соціальні структури, що забезпечують нерівність між чоловіками та жінками.

Сексизм - це упереджене ставлення до людей на підставі їх статі або гендерної ідентичності. Це може приймати різні форми, такі як дискримінація на роботі, у школі або в інших сферах життя, стереотипи, які пов'язуються з певною статтю, або надмірна поведінка на підтримку переваг однієї статі над іншою.

У суспільстві сексизм може бути представлений у вигляді системи стереотипів, офіційно закріплених положень чи навіть ідеології, що сприяє розповсюдженню цього негативного явища. Сексизм є проблемою для обох статей, але зазвичай з ним стикаються жінки і люди з іншими гендерними ідентичностями [34].

Дослідження Gervais, Holland та Dodd (2020) вивчає явище об'єктивізації жінок, тобто сприйняття їх як об'єктів для задоволення чоловіків. Вони досліджували, як чоловіки дивляться на жінок та як це сприймають жінки. В ході дослідження було показано, що чоловіки більше схильні дивитися на тіло жінки, ніж на її обличчя. Це свідчить про те, що чоловіки частіше сприймають жінок як сексуальні об'єкти, а не як людей з власною індивідуальністю та потребами.

Дослідники також з'ясували, що жінки, які відчуються об'єктивованими, почуваються менш сильними та менш компетентними. Це може впливати на їхню самооцінку та поведінку в суспільстві [29].

Фемінізм виступає основним противником сексизму. Фемінізм - це рух за рівність статей, який бореться за зниження дискримінації на основі статі та гендерної ідентичності, а також за підвищення свідомості людей про цю проблему. Фемінізм не тільки допомагає боротися з сексизмом, але і підтримує рівність у всіх сферах життя, включаючи освіту, роботу та політику.

У гендерній теорії розрізняють три види сексизму.

Інституційний сексизм описує системну дискримінацію на рівні суспільства та його інститутів, таких як уряд, законодавчі органи, освіта, медичні заклади та інші. Це може включати обмеження доступу до освіти, зайнятості, голосування або інших прав.

Міжособистісний сексизм описує індивідуальні випадки дискримінації на основі статі, які можуть включати сексуальні домагання, образливі коментарі та інші форми поведінки, які відображають стереотипи про стать.

Внутрішній сексизм описує ситуації, коли людина сама приймає дискримінаційні установки до власної статі та підтримує їх. Це може включати віру в традиційні гендерні ролі або недостатнє визнання власних здібностей через стереотипи про стать.

Усі три види сексизму можуть приводити до різного рівня дискримінації та нерівності між статями [12].

Мізогінні настрої виникли задовго до появи християнства в патріархальних суспільствах. Багато прадавніх міфів символічно

протиставляють чоловіче та жіноче як верхнє та нижнє, землю та небо, дух та матерію. Слов'яни, наприклад, вважали, що Небо - це Батько (Отець), а Земля - Мати. У традиційних суспільствах жінки вважалися ближчими до природи, ніж чоловіки, і тому мали дар пророцтва, знахарства, а також здатні бути небезпечними, володіючи потаємними знаннями, які вони можуть використовувати для заподіяння шкоди. У такому контексті елемент жіночості був пов'язаний з природою, а елемент мужності - з історією. Крім того, в традиційному суспільстві народження часто асоціювали зі смертю. Мати-Земля народжує дітей, а потім збирає їхній прах. У народних віруваннях смерть зображувалася в образі жінки [42].

Жінки потерпають від приписування стандарту слабкості, легковажності, сентиментальності та емоційності. Одним з джерел мізогінії є схильність людей до конформізму, приймаючи всі стереотипи, не маючи власної думки, переважна більшість не сприймає вільний вибір як жінки, так і чоловіка.

Крім того, жінки часто сприймають інших жінок як об'єкт конкуренції та загрози. Це може бути наслідком патріархального світу і правил, що вже прийнято вважати нормою. Жінки підтримують гасло: «Одна за всіх, і всі за одну», але є ілюзія, що «на всіх щастя не вистачить». Таким чином, виникає питання про те, чому є думка, що життя побудоване на суцільних обмеженнях, адже щастя можна будувати незалежно від когось і жити так, як тобі хочеться, без обмежень [2].

На сьогоднішній день розуміння мізогінії значно розширилося. Вона включає в себе не тільки відкрите насильство та стереотипи про жінок, але й менш помітні форми дискримінації, такі як міжособистісні взаємини та соціально-культурні практики. Також вивчаються такі концепти, як інтерсекційність та культурний контекст, що спричиняють появу мізогінії в різних культурах і серед різних груп людей.

Останнім часом, розуміння мізогінії також розширилося до вивчення внутрішньої мізогінії, яка відображає внутрішні упередження та негативні переконання про жінок, що живуть в самій жінці. Внутрішня мізогінія відображає вплив зовнішньої культури та соціального середовища на внутрішній світ жінок та може мати значний вплив на їх життя та самооцінку [16].

Ще одним чинником внутрішньої мізогінії є ієрархія в жіночому середовищі, коли роль жінки зведена до лімітованих рамок, які є детектором «ідеальності». В цій ситуації жінки відчують тиск і потребу задовольнити очікування оточуючих, що додатково підсилює мізогінію.

Стаття "Reproductive coercion in Iran: Findings from a national survey" авторів Abdi та Kamangar (2018) досліджує явище репродуктивного тиску в Ірані. Репродуктивний тиск - це форма насильства, що полягає в контролі за репродуктивною поведінкою людини з метою досягнення власних цілей. У даному дослідженні автори зібрали дані з національного опитування серед іранських жінок та виявили, що понад третина жінок досвідчувала репродуктивний тиск з боку партнера або членів родини. Також виявлено, що цей тиск пов'язаний зі зниженням якості життя та психологічними проблемами у жінок [14].

Жінки, щоб отримати соціальне схвалення, можуть принижувати інших жінок, підтримуючи патріархальні закони. Це може привести до того, що вони стають прийнятними для чоловіків. Твердження про те, що не існує жіночої дружби, і відмова від взаємної підтримки є маркерами патріархального устрою. Незважаючи на це, тему мізогінії часто вважають надуманою і несерйозною, а це може привести до того, що провину за насильство часто покладають на жінок. Більшість людей уникають обговорення цієї теми, оскільки вони віддають перевагу масовій байдужості. Внутрішня мізогінія може бути інструментом для роз'єднання жінок,

оскільки стереотипи, кліше, ненависть, уніфікований варіант норми поведінки та очікування перетворюють життя у вічну конкуренцію між жінками [2].

Стаття "Perceived sexism and internalized misogyny in women: The mediating role of gender identity" (2020) досліджує взаємозв'язок між сприйняттям сексизму, внутрішньою мізогінією та статевою ідентичністю у жінок.

Дослідження було проведене на вибірці з 399 італійських жінок, які відповідали на запитання про сприйняття сексизму, рівень внутрішньої мізогії та статевою ідентичність. Дослідження показало, що сприйняття сексизму пов'язане з вищим рівнем внутрішньої мізогії. Більш того, статева ідентичність має посередницьку роль у цьому зв'язку.

Автори статті роблять висновок, що жінки, які стикаються зі сприйняттям сексизму, можуть розвивати внутрішню мізогінію як захисну стратегію. Однак це може призвести до зниження самооцінки і загострення психологічних проблем. Для запобігання цього, автори пропонують звернути увагу на важливість розвитку позитивної статевої ідентичності у жінок [45].

Мізогінія - це не лише проблема чоловіків, а й жінок, які можуть мати внутрішні стереотипи щодо себе та інших жінок. Це може проявлятися у формі відчуття конкуренції з іншими жінками, неспроможності ділитися успіхами та підтримувати одне одного. Також, мізогінія може призводити до того, що жінки не отримують рівних можливостей на роботі та в інших сферах життя.

Гендерні стереотипи, які висувають певні очікування щодо поведінки та ролі чоловіків та жінок, також є проблемою. Ці стереотипи можуть обмежувати можливості жінок та формувати уявлення про "жіночу" та

"чоловічу" роботу. Наприклад, жінки можуть бути упереджено вважатися менш успішними в наукових або технічних професіях.

Експерти наголошують на тому, що необхідно боротися з мізогінією та гендерними стереотипами. Це можна зробити, по-перше, шляхом усвідомлення та визнання існування цих проблем. По-друге, важливо активно включатися в різні ініціативи, які спрямовані на підтримку рівних можливостей для всіх, незалежно від статі [16].

Сьюї Ейнгорн у своїй статті «З точки зору жінки. Як інтерналізована мізогінія впливає на стосунки між жінками» ставить питання, чому жінки змовляються та голосують за Трампа проти Клінтон? Вона висвітлює політичну природу групового аналізу та важливість розуміння владних відносин. Якщо ми уникаємо цих відносин в групах, ми ігноруємо факт, що патріархат є відносинами влади, які включають сексизм. Також вона описує, як соціальний контекст, який включає мізогінію, передається і відчувається жінками, коли вони стають матерями. Женоненавистництво також передається її дітям чоловічої статі, що шкодить як жінкам, так і чоловікам [22].

Теорія амбівалентного сексизму, запропонована П. Гліком та С. Фіском, стверджує, що в сучасному світі відношення до гендерних груп є амбівалентними, оскільки вони обумовлені нерівним розподілом влади на користь чоловіків та взаємною залежністю жінок і чоловіків для реалізації репродуктивної функції і виконання різноманітних соціальних ролей. Теорія передбачає, що амбівалентний сексизм складається з доброзичливого та ворожого сексизму. Хоча доброзичливий сексизм може мати позитивне забарвлення та включати просоціальну поведінку та прагнення до близькості, його не можна розглядати як позитивне явище, оскільки воно підтримує традиційну стереотипізацію та чоловіче домінування. Цей вид сексизму порівнюють із "добрим диктатором", оскільки він маскується позитивними

рисами, але при цьому несправедливо обмежує права та можливості жінок [30].

Обидва типи сексизму розглядають жінок як "слабку стать" і вважають, що вони повинні виконувати домашні та допоміжні ролі в суспільстві. Амбівалентний сексизм означає, що люди стереотипно реагують на жінок, позитивно чи негативно, залежно від того, які ролі вони відіграють. Ці типи сексизму можуть бути присутні в одній людині, яка може виявляти різні установки до різних жінок. Не сексисти не підтримують гендерні стереотипи і не ділять жінок на категорії [30;12].

Через нав'язану суспільством «бажану поведінку» багато жінок мають конфліктуючі бажання: вони хочуть мати секс, але водночас бажають залишатися вірними своїм цінностям та стандартам. Дослідники називають це "бажанням бажати" і "самоконтролем". Результати показали, що жінки мають використовувати різні стратегії, щоб забезпечити собі задоволення від сексуальної активності, не порушуючи своїх цінностей [40].

1.2 Внутрішня мізогінія як об'єкт психологічних досліджень

Психологічні дослідження внутрішньої мізогінії в основному концентруються на її впливі на життя жінок. Дослідження виявили, що внутрішня мізогінія може призвести до погіршення самопочуття, зниження самооцінки, збільшення стресу та тривоги, а також до складнощів у взаєминах з іншими жінками.

Однак, дослідження також вказують на можливість подолання внутрішньої мізогінії. Це можна зробити шляхом усвідомлення власних стереотипів та поведінки, розвитку емпатії та підтримки взаємодії з іншими жінками.

Дослідники Маккалоу, К. М., Вонг, Ю. Дж. та Стівенсон, штат Нью-Джерсі вивчали вплив ідентифікації з фемінізмом на внутрішню мізогінію у жінок-гравців відеоігор. Автори стверджують, що незважаючи на те, що відеоігри часто є сферою, яка проектує стереотипні та дискримінаційні ідеї про жінок, існує можливість, що жінки-гравці можуть використовувати відеоігри як засіб підтримки своєї ідентифікації з фемінізмом та зниження внутрішньої мізогії.

Дослідження було проведене на 293 жінках, які відповіли на опитувальник, що оцінював їх ідентифікацію з фемінізмом, рівень внутрішньої мізогії та кількість годин, витрачених на відеоігри. Результати показали, що жінки з вищим рівнем ідентифікації з фемінізмом мали менший рівень внутрішньої мізогії. Крім того, виявлено, що більшість жінок-гравців відеоігор використовують їх для соціальної взаємодії та відпочинку, а не для підтримки мізогінних ідей.

Отже, стаття підтверджує те, що ідентифікація з фемінізмом може мати захисний ефект проти внутрішньої мізогії у жінок-гравців відеоігор [38].

Дослідження Swim та її колег (2001) було проведене з метою вивчення повсякденного сексизму, його поширеності, характеру та психологічних наслідків за допомогою щоденників.

У дослідженні брали участь 197 студентів, які повинні були вести щоденники, в яких описували будь-який інцидент, який вони вважали сексистським. Після того, як було зібрано дані, дослідники зайнялися аналізом інформації, зокрема з'ясували частоту виявів сексизму, характеристики інцидентів та вплив цих інцидентів на психічне здоров'я учасників.

Результати дослідження показали, що повсякденний сексизм є поширеним явищем і часто пов'язаний з погіршенням самопочуття у жінок. Жінки були більш схильні до того, щоб описувати інциденти, які їх дратували з огляду на стать, а чоловіки більш схильні до того, щоб описувати інциденти, пов'язані з тим, що вони роблять якісь роботи, які вважаються традиційно жіночими.

Також дослідження виявило, що жінки, які частіше стикалися з інцидентами повсякденного сексизму, мали більші рівні стресу та симптомів депресії. Крім того, учасники, які були свідками сексистських інцидентів, пов'язаних з іншими людьми, також відчували симптоми депресії [48].

Дехлін Едріан Дж. і Галліхер Рене В. досліджували зв'язки між сексизмом, психосоціальним функціонуванням і політичною поведінкою у 210 молодих жінок зі Сполучених Штатів. Автори використовували опитувальники та експериментальні методи, щоб дослідити, як інтерналізована міжособистісна мізогінія впливає на психосоціальне та реляційне функціонування молодих жінок, а також на їхню політичну поведінку.

Автори стверджують, що інтерналізована міжособистісна мізогінія може вплинути на соціальні відносини між жінками, що може привести до менш підтримувальних та більш конфліктних відносин. Крім того, дослідження показує, що молоді жінки з вищим рівнем інтерналізованої міжособистісної мізогінії більше схильні до політичного впливу, який підтримує стереотипи щодо ролі жінок у суспільстві.

Також вони стверджують, що міжособистісна мізогінія може вплинути на психологічне здоров'я молодих жінок, зменшуючи їхню самооцінку та самовизначення [21].

Дослідження А. Ярошенко базується на феміністичній теорії позицій (англ. standpoint theory). У рамках цієї теорії дослідження включає вивчення гендерних упереджень клієнтів соціальної роботи, щоб працівники усвідомили, як самі кандидати розглядають гендерні питання при створенні сімейних форм виховання, зважаючи на соціальну структуру та розподіл владних відносин. Фокус соціальної роботи за таких умов перебуває на урахуванні поглядів і досвіду отримувачів соціальних послуг, які потребують підтримки фахівців, але володіють життєвим досвідом, яким можуть скористатися для подолання проблем. Соціальні працівники за таких умов сприяють самовизначенню клієнтів і знаходженню ними інноваційних інтерпретацій і креативних рішень життєвих проблем [47]. У дослідженні було використано визначення сексизму, запропоноване Радою Європи в 2019 році. Відповідно до цього визначення, сексизм - це будь-яка дія, жест, візуальний прояв, вимовлені або написані слова, практика або поведінка, яка базується на ідеї того, що людина або група людей гірші через свою стать. Це може проявлятися в публічній або приватній сферах, в мережі або поза нею, і носіями таких поглядів можуть бути як чоловіки, так і жінки. Сучасний сексизм характеризується більш прихованими й «тонкими» упередженнями проти жінок, які маскуються доброзичливо-протекційним ставленням. Особи, які поділяють сексистські погляди, заперечують існування дискримінації жінок, не підтримують їхню боротьбу за рівні права й політику допомоги жінкам і схильні покладатися на думку чоловіків як на більш компетентних у розв'язанні проблем, з якими стикаються жінки на роботі [13].

Дослідження Galdi, Cadinu та Tomasetto (2014) вивчало вплив стереотипів на відповідність до задач з математики у дівчаток та хлопчиків. Учасникам було запропоновано розв'язувати складні математичні завдання, причому у деяких випадках до учасників зверталися за їх статевою приналежністю, нагадуючи їм, що дівчата, на відміну від хлопців, традиційно

не є добрими в математиці. У інших випадках нагадування про статеву приналежність не використовувалися.

У результаті дослідження виявлено, що дівчата, які мали внутрішню мізогінію, тобто негативну стереотипну уяву про свою стать, показували гірші результати в розв'язуванні математичних завдань, коли до них зверталися за їх статевою приналежністю. Це може бути пов'язано зі стресом, який спричиняє свідомість про можливі негативні стереотипні уявлення про жінок у математиці, які мають внутрішню мізогінію. У той же час, учасники, які не мали внутрішньої мізогінії, не демонстрували такої чутливості до статевої приналежності і показували кращі результати в розв'язуванні завдань.

Ці результати підкреслюють важливість свідомого усунення стереотипних уявлень про жінок та чоловіків у різних сферах життя, включаючи навчання та професійну діяльність [26].

У дослідженні Дардіс та Пінкертон (2015) досліджували, як внутрішня мізогінія та об'єктивізація жінок впливають на ймовірність жіночого феміністичного активізму. Учасники дослідження були жінками у віці від 18 до 30 років. Вони заповнювали онлайн-опитувальник, який включав запитання про внутрішню мізогінію, об'єктивізацію, та феміністичні погляди.

Дослідження показало, що внутрішня мізогінія та об'єктивізація жінок були негативно пов'язані з феміністичним активізмом. Тобто, жінки, які більше схильні до внутрішньої мізогінії та об'єктивізації, менш схильні діяти відповідно до феміністичних поглядів, навіть якщо вони підтримують феміністичні ідеї.

Особливо цікавою була залежність між внутрішньою мізогінією та активізмом. У дослідженні було виявлено, що жінки з вищим рівнем

внутрішньої мізогінії були менш схильні до феміністичного активізму, навіть якщо вони відчують, що стикаються зі статевою дискримінацією.

Узагалі, дослідження підтверджує, що внутрішня мізогінія та об'єктивізація можуть бути бар'єрами для феміністичного активізму. Це може пояснити, чому деякі жінки, які підтримують феміністичні ідеї, не діють на користь цих ідей.

Дослідники також виявили, що жінки з внутрішньою мізогінією мали більш високу ймовірність визнати, що вони наділені ознаками, які традиційно пов'язуються з чоловіками, такими як сильність, рішучість, агресивність, тоді як ознаки, пов'язані з жінками, такі як емоційність, доброта, нехтування успіхом, вони розглядали як негативні. Ці результати підтверджують те, що внутрішня мізогінія може мати вплив на сприйняття гендерної ролі та визначення себе в стереотипному контексті.

Дослідження також виявило, що жінки з внутрішньою мізогінією менш схильні до феміністичної активності, тобто до здійснення дій з метою забезпечення гендерної рівності. Це може бути пов'язано з тим, що жінки з внутрішньою мізогінією вважають, що гендерна нерівність є "нормою" або що вони не є "достатньо жіночими", щоб здійснювати феміністичну активність.

Отже, дослідження показало, що внутрішня мізогінія може мати вплив на сприйняття гендерної ролі, оцінку власних рис та ставлення до гендерної рівності, і може впливати на поведінку жінок в питаннях, що стосуються гендерної рівності [20].

Стаття "Women's understandings of sexual pleasure: Preliminary findings from the Icanctm project" досліджує уявлення жінок про сексуальне задоволення в різних культурах. Автори використовують результати

дослідження, проведеного в рамках міжнародного проекту Icanctm, щоб проаналізувати унікальні аспекти жіночої сексуальності в різних контекстах.

Дослідники зосередились на розумінні жінками своєї сексуальності та задоволення від неї. Вони зібрали дані від 148 жінок з різних країн, включаючи Австралію, Нігерію, Папуа-Нову Гвінею та Велику Британію. Результати показали, що уявлення жінок про сексуальне задоволення суттєво відрізняються в залежності від культурного контексту, в якому вони виростили та проживають.

Дослідження показує, що розуміння жінками своєї сексуальності і задоволення від неї є складними процесами, що залежать від культурного контексту [19].

Стаття "Internalized misogyny as a predictor of romantic relationship satisfaction in women." досліджує внутрішню мізогінію як можливий прогностичний чинник у задоволенні романтичними стосунками серед жінок. Дослідники провели два дослідження, в яких досліджували вплив внутрішньої мізогінії на задоволення романтичними стосунками у жінок.

Перше дослідження проводилось серед молодих дорослих жінок і показало, що жінки з вищим рівнем внутрішньої мізогінії відчувають менше задоволення від своїх романтичних стосунків, порівняно з жінками з меншим рівнем внутрішньої мізогінії. Крім того, дослідники також знайшли зв'язок між внутрішньою мізогінією і меншою готовністю жінок до компромісів у романтичних стосунках.

Друге дослідження проводилось серед жінок, які пережили розлучення, і показало, що жінки з вищим рівнем внутрішньої мізогінії більш схильні до переживання емоційних труднощів після розлучення, порівняно з жінками з меншим рівнем внутрішньої мізогінії.

Отже, дослідження показали, що внутрішня мізогінія може мати вплив на задоволення романтичними стосунками та емоційну стійкість у жінок [31].

Дослідження Lee та Park (2018) зосереджується на вивченні взаємозв'язку між внутрішньою мізогінією, самооцінкою та психологічним станом корейських жінок. Внутрішня мізогінія – це внутрішня форма сексизму, яка передбачає віру в дискримінаційні стереотипи про жінок, а також самостійне прийняття цих стереотипів.

У дослідженні було виявлено, що внутрішня мізогінія пов'язана зі зниженням самооцінки та збільшенням рівня психологічного дистресу у корейських жінок. Дослідники висунули припущення, що це може пояснюватися тим, що внутрішня мізогінія спричинює формування у жінок негативних уявлень про себе, їх роль у суспільстві та навколишній світ. Також було виявлено, що самооцінка є частковим посередником між внутрішньою мізогінією та психологічним дистресом, що означає, що самооцінка частково пояснює зв'язок між внутрішньою мізогінією та психологічним дистресом.

Отже, результати цього дослідження підтверджують важливість боротьби зі стереотипами щодо жінок та внутрішньою мізогінією, оскільки це може мати негативний вплив на самопочуття та психічне здоров'я жінок [36].

1.3 Концепції самооцінки в психології

Самооцінка є однією з основних характеристик особистості, яка визначається через сприйняття людиною своїх дій та якостей, а також з оцінки оточення. Ця характеристика пов'язана з потребою людини в самоствердженні, що визначається порівнянням між її реальними

досягненнями та тими, які вона прагне досягти. У своїй практичній діяльності людина зазвичай намагається досягти таких результатів, які підтримують її самооцінку та сприяють її зміцненню. Важливі зміни в самооцінці відбуваються, коли досягнення пов'язуються з наявністю у людини необхідних здібностей [1].

Самооцінка не є статичним поняттям, що присутнє у людини від народження. Вона формується в процесі взаємодії з іншими людьми та участі в діяльності. Суспільство в значній мірі впливає на формування самооцінки, оскільки справедлива оцінка оточуючих є ключовим чинником у формуванні оптимальної самооцінки. Адекватна оцінка себе в соціальних взаємодіях є важливим показником соціальної адаптації. Навпаки, деформована самооцінка може стати причиною соціальної дезадаптації. У сучасній психолого-педагогічній науці виділяють кілька видів самооцінки, залежно від того, що підлягає оцінюванню: глобальну, що відображає загальну самооцінку особистості, та часткову, що відноситься до різних рівнів пізнання властивостей особистості [9].

Існує багато наукових підходів до визначення поняття "самооцінка". Більшість вчених, таких як У. Джеймс, К. Роджерс, І. Кон, А. Петровський, Г. Ліпкіна та інші, розглядають самооцінку як оцінку, яку особистість дає собі самій, своїм здібностям, якостям та своєму місцю в суспільстві.

У працях вітчизняних та зарубіжних психологів (Н. Анкудінова, А. Бодальова, Л. Божовича, Є. Бондаренко, Р. Бернс, А. Валлон, М. Шебек) представлені теоретичні положення про співвідношення та взаємодію внутрішніх та зовнішніх чинників формування самооцінки як структурного компоненту самосвідомості.

Для більш детального розуміння сутності самооцінки, необхідно розглянути різні підходи до її визначення [4].

Теорія соціального порівняння запропонована Леоном Фестінгером є однією з перших теорій самооцінки, яка досі є актуальною в сучасній психології. Згідно з цією теорією, люди порівнюють себе з іншими, щоб отримати об'єктивну оцінку своєї власної вартості. Цей процес порівняння може бути як зі схожими людьми, так і зі значно більш успішними чи менш успішними.

Теорія соціального порівняння пояснює, чому люди мають потребу у порівнянні з іншими і як цей процес може впливати на їхню самооцінку. Наприклад, якщо людина порівнює себе з більш успішними людьми, це може спричинити падіння її самооцінки, оскільки вона буде сприймати себе менш цінною порівняно з іншими.

З іншого боку, якщо людина порівнює себе з менш успішними людьми, це може підвищити її самооцінку, оскільки вона буде сприймати себе більш цінною порівняно з іншими. Проте, порівняння з менш успішними людьми може також спричинити зниження мотивації до досягнення більших успіхів [25].

Карл Роджерс, американський психолог, розробив концепцію самооцінки, яку він вважав важливою складовою психологічної добробуту людини.

Згідно з концепцією Роджерса, самооцінка виникає в результаті взаємодії трьох факторів:

Самоприйняття (self-acceptance): людина повинна приймати себе такою, якою є, з усіма своїми позитивними та негативними рисами. Це означає, що людина не повинна прагнути бути ідеальною, але повинна бути реалістичною щодо своїх можливостей та обмежень.

Самодостовірність (self-consistency): людина повинна жити відповідно до своїх особистих цінностей та переконань. Це допомагає зберегти почуття цілісності та стабільності у своїх діях та взаєминах з іншими людьми.

Самодетермінація (self-determination): людина повинна мати можливість визначати свої власні цілі та напрямки в житті, здійснювати свої вибори та приймати рішення. Це важливо для збереження почуття контролю над власним життям та підвищення самооцінки.

Отже, концепція самооцінки Роджерса стверджує, що збереження позитивної самооцінки залежить від того, наскільки людина приймає себе такою, якою є, дотримується своїх цінностей та має можливість контролювати своє життя [44].

Концепція самооцінки Ричарда Стейнса зосереджена на взаємодії між людиною і її оточенням, зокрема, на тому, які впливи зовнішнього світу впливають на самооцінку людини. Він вважає, що наша самооцінка базується на тому, які значущі сигнали ми отримуємо від інших людей та від своєї внутрішньої інтуїції.

Стейнс відрізняє дві форми самооцінки: базову та рефлексивну. Базова самооцінка формується відносно стійких характеристик особистості, таких як інтелект, добросесність, вміння спілкуватися, а рефлексивна самооцінка формується відносно конкретних ситуацій та взаємин з іншими людьми.

Стейнс вважає, що існує п'ять джерел впливу на самооцінку людини:

- Відгуки інших людей: наша самооцінка залежить від того, як інші нас сприймають та які відгуки нам надходять.
- Порівняння з іншими людьми: ми звикли порівнювати себе з іншими, що також впливає на нашу самооцінку.

- Оцінка власних досягнень: якщо ми досягаємо успіхів, то це підвищує нашу самооцінку, а якщо невдачі, то знижує.
- Переживання емоцій: емоції можуть впливати на нашу самооцінку. Наприклад, позитивні емоції зазвичай збільшують самооцінку, а негативні емоції можуть знизити її.
- Власна інтуїція: внутрішній голос, Цей голос може бути позитивним або негативним, і він може впливати на те, як ми сприймаємо себе і свої досягнення.

Крім того, Р. Стейнс визначив кілька важливих аспектів, які впливають на формування самооцінки:

- Соціальний контекст: самооцінка залежить від соціального середовища, в якому знаходиться людина. Наприклад, якщо людина виявляється серед багатьох висококваліфікованих фахівців, її самооцінка може знизитися через порівняння з іншими.
- Досвід: досвід, який людина отримує в житті, може впливати на її самооцінку. Наприклад, успіхи і невдачі можуть впливати на те, як людина сприймає свої здібності та можливості.
- Самопізнання: знання про себе та свої здібності також впливає на самооцінку. Якщо людина має чітке уявлення про свої сильні та слабкі сторони, це може допомогти їй розвиватися та покращувати свої навички.
- Стандарти: люди порівнюють себе зі стандартами, які вони вважають важливими. Наприклад, якщо для людини важлива зовнішня привабливість, то вона може порівнювати себе з іншими людьми за цим критерієм.

Узагалі, концепція самооцінки Р. Стейнса вказує на те, що самооцінка є складною конструкцією, яка формується під впливом багатьох факторів,

таких як соціальний контекст, досвід, самопізнання та стандарти. Він вважав, що важливою складовою самооцінки є самосприйняття, тобто прийняття себе таким, який ти є [46].

Концепція самооцінки за Р. Бернсом є частиною загальної теорії соціальної порівняльної оцінки, яка визначає нашу поведінку і взаємодію з оточенням. Згідно з цією концепцією, самооцінка складається з двох основних компонентів: оцінки свого «я», яку Бернс називає «самооцінкою», та порівняння цієї оцінки з ідеалізованим «я», яке він називає «ідеальною самооцінкою».

Самооцінка - це оцінка себе в контексті наших цінностей, вмінь, навичок і здібностей. Цей компонент включає у себе сприйняття свого внутрішнього «я» та зовнішнього образу, який ми демонструємо іншим людям.

Крім того, Р. Бернс виділив два види самооцінки: позитивну і негативну. Позитивна самооцінка пов'язана з прийняттям себе, з визнанням власних сильних сторін і досягнень. Негативна самооцінка, навпаки, пов'язана з неприйняттям себе, з підозріливістю щодо власних здібностей і досягнень, зі страхами і комплексами.

За концепцією Р. Бернса, самооцінка формується під впливом двох головних чинників: залежності від інших людей і залежності від власних стандартів. Залежність від інших людей включає в себе здатність приймати позитивні оцінки інших, бажання отримувати підтримку і признання від інших людей. Залежність від власних стандартів включає в себе здатність ставити перед собою високі вимоги, бажання досягати успіху і визнання власними силами.

Згідно з концепцією Р. Бернса, важливо розвивати позитивну самооцінку, яка дозволить бути ефективнішим в особистому і професійному

житті. Для цього необхідно приймати себе таким, який є, визнавати свої сильні сторони і досягнення, а також змінювати негативні думки про себе на позитивні. Важливо також розвивати здатність ставити перед собою реалістичні, але високі вимоги і прагнути до досягнення успіху від власних зусиль [18].

Авраам Маслоу був американським психологом, який розробив теорію ієрархії потреб людини. Він також розглядав самооцінку як важливий аспект психології людини.

Підхід до самооцінки Маслоу базується на його теорії потреб. Він вважав, що самооцінка людини залежить від того, наскільки вона задовольняє свої потреби. За його теорією, люди мають п'ять рівнів потреб, які йдуть від фізіологічних потреб до потреб самореалізації. Кожен рівень потреби має бути задоволений перед тим, як людина зможе перейти до задоволення потреб на наступному рівні.

Маслоу вважав, що самооцінка людини залежить від того, наскільки вона відчуває свою компетентність у задоволенні своїх потреб. Якщо людина відчуває себе компетентною та успішною в задоволенні своїх потреб, то її самооцінка буде високою. Навпаки, якщо людина не може задовольнити свої потреби, вона може відчувати низьку самооцінку.

Маслоу також вважав, що самооцінка людини може бути підвищена, якщо вона розвиває свої потенціали та здібності, тобто допомагає собі у досягненні самореалізації. За його теорією, самореалізація є останнім рівнем потреб людини, і тільки тоді, коли всі попередні рівні потреб будуть задоволені, людина зможе досягти повного потенціалу [37] .

Уільям Джеймс, видатний американський психолог і філософ, присвятив значну увагу дослідженню самооцінки. Згідно з його підходом, самооцінка є процесом порівняння особистості з іншими людьми. Він

вважав, що людина оцінює себе за тими ж самими критеріями, які вона використовує для оцінювання інших людей.

За Джеймсом, самооцінка залежить від того, які критерії і стандарти встановлені в особистості. Він виділяв два типи стандартів: внутрішні та зовнішні. Внутрішній стандарт базується на внутрішніх цінностях та переконаннях людини про те, яка вона має бути. Зовнішній стандарт, з іншого боку, встановлюється на основі оцінки інших людей, громадських норм і соціальних стандартів.

За Джеймсом, самооцінка виникає тоді, коли особистість використовує ці критерії для порівняння з іншими людьми, і залежить від того, наскільки сильно вона знаходиться від стандартів, які вона використовує. Якщо особистість відчуває, що її досягнення відповідають стандартам, то вона має високу самооцінку. На відміну від цього, якщо особистість відчуває, що її досягнення не відповідають стандартам, то вона має низьку самооцінку.

Таким чином, підхід У. Джеймса до самооцінки полягає в тому, що він розглядає самооцінку як процес порівняння з іншими людьми за внутрішніми і зовнішніми критеріями.

За У. Джеймсом, самооцінка є особистісним враженням, що складається зі специфічного переживання власної сутності, тобто відчуття себе як конкретної людини зі своїми особливостями, можливостями і кордонами. Він стверджує, що самооцінка залежить від того, яким чином особа бачить себе у порівнянні з іншими людьми, а саме з тими, які мають вплив на її життя.

Таким чином, у процесі самооцінки виникає певне порівняння між власними можливостями та вимогами оточуючого середовища.

За Джеймсом, самооцінка має дві складові: самопочуття та самоповагу. Самопочуття описує переживання людини щодо своєї сутності і здібностей. Самоповага відображає оцінку, яку людина дає своїй сутності та здібностям, і може бути високою або низькою в залежності від того, наскільки позитивно людина ставиться до себе.

Таким чином, підхід до самооцінки У. Джеймса передбачає розгляд самооцінки як особистісного враження, що формується в процесі порівняння власних можливостей з вимогами оточуючого середовища та відображається у відчутті самопочуття та оцінці самоповаги [5;33].

Іван Петрович Кон (1878-1950) був видатним українським психологом та педагогом, який зробив значний внесок у розвиток психології самооцінки. Кон визнавав, що самооцінка є складовою частиною особистості, і без її аналізу не можна розуміти поведінку людини.

Однією з основних ідей І. Кона є те, що самооцінка є динамічним процесом, який залежить від багатьох факторів, включаючи ситуацію, соціальну роль, статус, мету, інші людей і т.д. Кон розглядав самооцінку як розумінням і оцінкою себе, яке включає оцінку мотивів та цілей, які визначають дії людини.

Кон розрізняв два види самооцінки: самооцінку зовнішньої (особистість оцінює себе за допомогою зовнішніх критеріїв, таких як власна привабливість, багатство, успіх у кар'єрі) та внутрішньої (особистість оцінює себе з погляду власних цінностей, які відображають її сутність).

У своїх працях І. Кон виділяв різні аспекти самооцінки, зокрема, її залежність від емоційної стійкості, рівня амбівалентності, здатності до відчуття внутрішньої гармонії. Також І. Кон вважав, що самооцінка є важливим фактором розвитку особистості та визначає її прагнення до самореалізації [6].

І. Кон досліджував питання самооінки з позиції теорії соціальних ролей. Він стверджував, що людина здатна оцінювати свої здібності та досягнення, залежно від того, яку соціальну роль вона грає в конкретному контексті.

Згідно з концепцією І. Кона, самооінка формується на основі соціальних порівнянь з іншими людьми, які грають аналогічну роль. Особистість залежно від соціальної ситуації може відчувати себе краще або гірше за інших.

Для І. Кона важливим елементом самооінки є "ідеальне я", тобто імагінарне уявлення про те, яким вона хотіла б бути. За допомогою порівняння з цим ідеальним образом людина оцінює свої досягнення і здібності [7].

1.4 Взаємозв'язок між самооінкою та ставленням до власної групи

Взаємозв'язок між самооінкою та ставленням до власної групи в психології вивчається в рамках соціальної ідентичності. Ідентичність - це спосіб, яким люди визначають себе у соціальних групах та категоріях. Уявлення про власну ідентичність пов'язане зі ставленням до власної групи.

Дослідження показують, що люди, які мають високу самооінку, зазвичай мають більш позитивне ставлення до власної групи, ніж ті, хто має низьку самооінку. Це пов'язано з тим, що люди, які мають високу самооінку, відчувають більшу підтримку та позитивні емоції від взаємодії зі своєю групою. Вони також можуть бути більш схильні до захисту своєї групи та відчувати більшу ідентифікацію з нею.

З іншого боку, люди з низькою самооцінкою можуть бути менш задоволені взаємодією зі своєю групою, відчувати більше невдоволення та несправедливості. Вони також можуть бути менш схильні до захисту своєї групи та відчувати меншу ідентифікацію з нею.

Дослідження також показують, що самооцінка може впливати на ставлення до інших груп. Якщо людина вважає себе успішною, то вона частіше проявляє більш позитивне ставлення до інших успішних груп. Це може бути пов'язано з тим, що люди з високою самооцінкою шукають позитивні взаємозв'язки з іншими успішними людьми.

Дослідження, проведене Анною Джордж та її колегами, досліджувало взаємозв'язок між самооцінкою та реакцією на позитивний фідбек. У дослідженні взяли участь студенти, які були розділені на групи з високою та низькою самооцінкою. Кожен учасник отримував позитивний фідбек з приводу своєї роботи, а потім йому було запропоновано допомогти іншому члену групи, який потребував допомоги.

Дослідження показало, що люди з високою самооцінкою більш схильні допомагати іншим членам своєї групи, особливо у випадку загрози зовнішньої атаки. Ці результати вказують на те, що висока самооцінка може мати важливу роль у формуванні позитивного ставлення до власної групи і сприяти взаємодії між її членами.

Оскільки дослідження було проведено ще в 2008 році, деякі з його результатів можуть бути застарілими або потребувати перевірки в інших умовах. Тому додаткові дослідження потрібні для підтвердження цих результатів та встановлення більш точного зв'язку між самооцінкою та ставленням до власної групи [28].

Дослідження Kaczurkin та Zinbarg (2019) вивчало взаємозв'язок між самооцінкою та соціальною тривогою у пацієнтів із соціальними фобіями.

Дослідження показало, що у людей з соціальною фобією самооцінка тісно пов'язана з негативним соціальним порівнянням. У тих, хто має високу самооцінку, негативне соціальне порівняння не пов'язане зі збільшеною соціальною тривогою. Однак у людей з низькою самооцінкою негативне соціальне порівняння пов'язане зі збільшеною соціальною тривогою.

Дослідники вважають, що негативне соціальне порівняння може стати посередником між самооцінкою та соціальною тривогою. Зокрема, коли людина з низькою самооцінкою порівнює себе з іншими і сприймає себе менш успішною, це може призвести до збільшеної тривоги у соціальних ситуаціях. Дослідження підкреслює важливість розуміння взаємозв'язку між самооцінкою та соціальною тривогою для розроблення ефективних стратегій лікування соціальної фобії [35].

Дослідження Окади та Ітакури (2020) спрямоване на вивчення впливу самооцінки на міжгрупову дискримінацію, зокрема роль ідентифікації з групою та сприйняття подібності на цей процес. Дослідження проводилось на випадковій вибірці японських учасників у віці від 18 до 39 років.

Учасники були запрошені взяти участь у дослідженні, де їм пропонували виконати тест, який вимірював їх самооцінку, а також визначити ступінь ідентифікації з групою і сприйняття подібності з іншими учасниками. Далі, учасникам показували зображення двох людей, які представляли різні групи, і просили оцінити їх за декількома характеристиками.

Дослідження показало, що самооцінка мала прямий вплив на міжгрупову дискримінацію: учасники з високою самооцінкою були більш схильні дискримінувати іншу групу, порівняно з учасниками з низькою самооцінкою. Цей ефект був частково пояснений рівнем ідентифікації з групою та сприйняттям подібності з іншими учасниками.

Зокрема, учасники з високою самооцінкою були більш схильні ідентифікуватися зі своєю групою та сприймати інших учасників як менш подібних до себе. Ці фактори, в свою чергу, сприяли більшій міжгруповій дискримінації. Дослідження підтверджує важливість самооцінки в процесі формування міжгрупових стереотипів та поведінки [41].

Ще одне дослідження внутрішньої мізогінії описано в статті "Internalized Misogyny Predicts Ambivalent Sexism, Rape Myth Acceptance, and Experiences of Sexually Coercive Behaviors" авторства Julia C. Becker, Kimberly A. Parra, та Christine E. Kaestle, опублікована в "Archives of Sexual Behavior" в 2018 році.

У цьому дослідженні автори дослідили взаємозв'язок між внутрішньою мізогінією і такими феноменами, як амбівалентний сексизм, погодження з міфами про насильство, та досвід сексуального примусу. Учасники дослідження склалися з 463 студентів університету віком від 18 до 25 років.

Автори знайшли позитивний зв'язок між внутрішньою мізогінією та амбівалентним сексизмом, а також між внутрішньою мізогінією та погодженням з міфами про насильство. Крім того, виявлено зв'язок між внутрішньою мізогінією та досвідом сексуального примусу, де жінки з вищим рівнем внутрішньої мізогінії мали більше досвіду сексуального примусу.

Отже, це дослідження підкреслює, що внутрішня мізогінія може мати негативні наслідки для жінок і пов'язана з різними проявами сексизму та насильства [27].

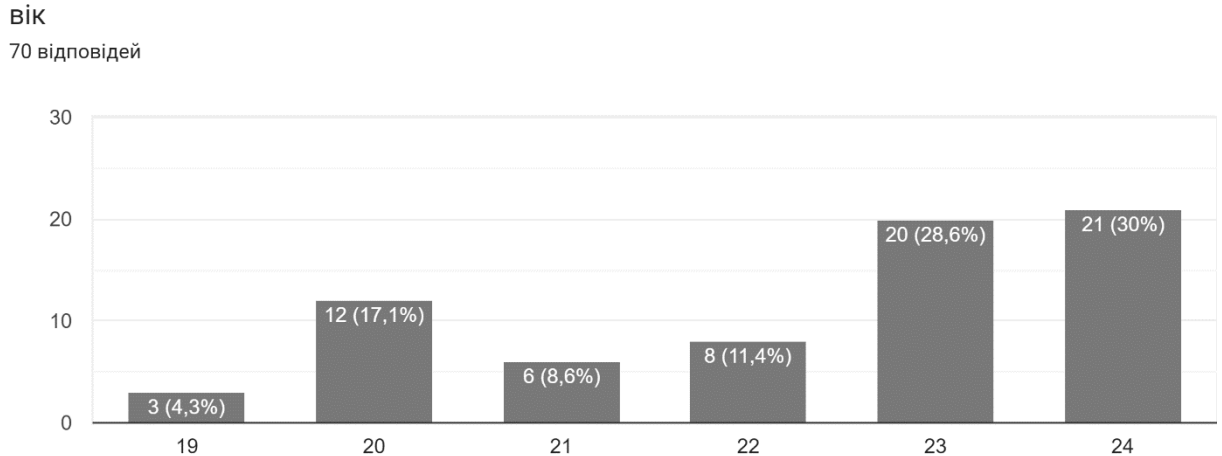
Внутрішня мізогінія впливає на сприйняття самої себе та інших людей на основі їхньої статі, і може призвести до викривленого уявлення про роль чоловіків та жінок в суспільстві. Це може мати вплив на самооцінку,

особливо у жінок, які можуть почуватись менш важливими та менш компетентними в професійній та особистій сферах.

Отже, самооцінка та ставлення до власної групи є взаємопов'язаними конструктами, які впливають на соціальну ідентичність та поведінку людини в соціальному оточенні [23].

РОЗДІЛ 2 Етапи проведення емпіричного дослідження, характеристика вибірки та загальна характеристика використаних методів

Дослідження складалось з підготовчого, експериментального та інтерпретуючого етапів. У дослідженні прийняли участь 70 жінок у віці від 19 до 24 років.

малюнок 1 - розподіл досліджуваних за віком.

На малюнку ми бачимо, що серед досліджуваних троє осіб мають вік 19 років, дванадцять осіб – 20 років, шестеро мають вік 21 рік, восьмеро досягли 22 років, і найбільша кількість досліджуваних, двадцять і двадцять одна людина мають вік 20 та 21 рік.

Методом діагностики було обрано метод тестування. У межах цього методу було використано дві методики:

- Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Методика П. Гліка та С. Фіска.
- Методика визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцевої.

2.1 Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Методика П. Гліка та С. Фіска.

Методики оцінювання амбівалентного сексизму, розроблені П. Гліком та С. Фіском (Додаток 1), використовуються для вимірювання схильності до проявів сексизму, які можуть бути одночасно позитивними та негативними.

Перша методика, розроблена в 1996 році, називається "Ambivalent Sexism Inventory" (ASI) та складається з 22 запитань. Вона оцінює дві форми амбівалентного сексизму - гарячий (більш позитивний) та холодний (більш негативний). Кожен із цих підтипів включає по 11 запитань, що описують різні стереотипи, пов'язані зі статевою приналежністю.

Друга методика, розроблена в 2014 році, називається "Ambivalent Sexism Inventory for Adolescents" (ASI-A) та була спеціально розроблена для використання з підлітками. Вона складається з двох частин, для оцінювання амбівалентного сексизму по відношенню до жінок та до чоловіків. Кожна з частин містить 12 запитань.

У цих методиках запитання стосуються оцінки зовнішніх рис та здібностей жінок і чоловіків, включаючи ідеї про різні соціальні ролі статевих категорій, сексуальну привабливість, взаємини між статями, та інші. Крім того, методики містять запитання, що досліджують ставлення до рівноправності статей та гендерних стереотипів.

В своєму дослідженні ми використовуємо частину другій методики, ASI-A, для оцінювання амбівалентного сексизму по відношенню до жінок.

ASI-A була розроблена з метою поліпшення попередньої ASI, за допомогою уточнення питань та внесення деяких змін.

ASI-A містить 12 запитань, що вимірюють дві основні підшкали амбівалентного сексизму: ворожість та доброзичливість до жінок. Запитання про ворожість до жінок оцінюють стереотипні переконання про жінок як групу, яка є слабкою, неспроможною і непридатною для лідерства, а також переконання про те, що жінки є загрозою для чоловіків і їхньої влади. Запитання про доброзичливий сексизм оцінюють стереотипні переконання про жінок як групу, яка повинна бути захищена, доглянута і цінується за її традиційну роль у сім'ї та відносинах.

У кожному запитанні використовується шкала оцінювання, яка відображає ступінь згоди або незгоди з твердженням, від 0 – повністю не згоден, до 5 – повністю згоден. Результати оцінюються окремо для ворожого та доброзичливого сексизму. Шкала ворожого сексизму питання 3,6,7,8,9,10 і доброзичливого - 1,2,4,5,10,11. Піддослідний може набрати від 0 до 30 балів по кожній шкалі. Також результати можуть бути представлені у вигляді загального показника амбівалентного сексизму, це кількість балів набраних по двом шкалам, тут піддослідний може набрати від 0 до 60 балів. [13,30,50].

Назва: Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок;

Автори: Пол Глік та Сьюзен Фіск;

Адаптація: Ярошенко, А.А. (2021);

Матеріал: методика складається з двох частин - шкал ворожої та доброзичливої сексистської орієнтації по відношенню до жінок та окремо до чоловіків. В дослідженні була використана перша частина, амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Кожна з шкал складається з 6 тверджень, на які досліджувані мають оцінити свою згоду чи незгоду за шестибальною шкалою від «0» - повністю не згоден до «5» - повністю згоден;

Процедура дослідження: досліджувані мають оцінити свою згоду чи незгоду з твердженнями на шкалах ворожої та доброзичливої сексистської орієнтації по відношенню до жінок. Результати оцінок на кожній шкалі підраховуються окремо, і вони можуть бути використані для оцінки загального рівня амбівалентного сексизму досліджуваної особи [30].

2.2 Методика визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцева

В дослідженні використана методика "Діагностика рівня самооцінки особистості", яка була розроблена Казанцевою Г. М. (Додаток 2), має

відмінну особливість - вона дозволяє визначити не лише оцінку самої особистості щодо себе та своїх можливостей, але і її реакцію на критику з боку оточуючих та місце серед інших людей.

Ця методика має декілька переваг:

- Вона не потребує значних зусиль та часу від досліджуваного;
- Запропоновані твердження охоплюють широкий діапазон значень, відображаючи як надмірно високі, так і низькі рівні самооцінки, а також помірний рівень;
- Дозволяє визначити не тільки оцінку самої себе, але й реакції на критику з боку інших людей та місця досліджуваної особи серед інших людей.

Методика складається з 20 тверджень, які описують характерні риси, властиві людям з різним рівнем самооцінки. Кожне твердження має дві форми: перша - позитивна, друга - негативна. Особа має обрати форму, яка найкраще відповідає її думці про себе.

За результатами тестування, психолог може визначити рівень самооцінки людини та її реакцію на критику з боку інших людей. Ця методика є досить зручною та швидкою у використанні, оскільки складається з невеликої кількості запитань, тому її можна використовувати в різних умовах та ситуаціях.

Для оцінки кожного з тверджень досліджуваний використовує шкалу з трьома варіантами відповіді: плюс - я погоджуюсь з твердженням, мінус - я не погоджуюсь з твердженням, та знак запитання - я не знаю або не можу дати чітку відповідь на твердження. Після оцінки кожного з тверджень, розраховується загальний бал тесту, що дозволяє визначити рівень самооцінки досліджуваної особи.

Для отримання визначення рівня самооцінки підраховуються бали по двом шкалам, непарні та парні питання. Потім від першого значення віднімається друге і таким чином ми отримуємо бал самооцінки в діапазоні від -10 до +10. Де від -10 до -4 це занижена самооцінка, від -3 до +3 адекватна самооцінка і від +4 до +10 завишена [11].

Назва: Методика визначення рівня самооцінки Г. М. Казанцевої;

Автори: Галина Миколаївна Казанцева - український психолог, доктор психологічних наук, професор;

Адаптація: методика не є адаптованою з інших мов чи культур;

Матеріал: методика складається з 20 тверджень, які вимірюють рівень самооцінки людини. Кожне твердження має три варіанти відповідей, які вказують на ступінь погодження або непогодження з твердженням;

Процедура дослідження: досліджуваний оцінює кожне з тверджень «+» - згодна, «-» - не згодна, «?» - не можу визначитися. Після оцінки кожного твердження, рахується загальний бал тесту, що дозволяє визначити рівень самооцінки досліджуваної особи. Рівні самооцінки визначаються на основі діапазонів балів, що відповідають кожному з рівнів.

РОЗДІЛ 3 Дослідження взаємозв'язку самооцінки та рівня внутрішньої мізогінії у жінок юнацького віку

3.1 Обробка та аналіз результатів емпіричного дослідження

Дослідження проводилось за допомогою методик:

1. Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Методика П. Гліка та С. Фіска.
2. Методика визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцевої.

Обрахування результатів проводилось за допомогою програми Microsoft Excel. Ця програма є потужним інструментом для обробки табличних даних, який може зберігати, відображати та оброблювати великі обсяги інформації.

Один з головних переваг Excel полягає в тому, що вона містить широкий набір математичних функцій, включаючи функції для обчислення кореляції, які допомагають розрахувати коефіцієнти кореляції, у тому числі використаний нами коефіцієнт Пірсона.

Для обчислення кореляції в Excel, було використано функцію "КОРЕЛ" або "CORREL", яка дозволяє обчислити коефіцієнт кореляції Пірсона між двома змінними [17].

За результатами проведеного тесту амбівалентний сексизм по відношенню до жінок були отримані первісні результати в діапазоні від 0 до 60 балів. А за методикою визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцевої бали від -10 до +10. Для зручності подальшої роботи з отриманими результатами було прийнято рішення стандартизації балів. А саме перевід сирих балів в стени.

Стандартизація балів тестів є важливим етапом психометричного аналізу даних тестування. Цей процес включає перетворення сирих балів у нормовані бали або бали на шкалі з розподілом, який може бути порівняно з попередньо визначеним стандартним розподілом.

Таким чином, стандартизація балів дозволяє порівнювати результати тестування між різними особами та на різних часових точках.

Один з популярних методів стандартизації балів - це переведення сирих балів в стени. Стені - це шкала, на якій бали розташовані від 1 до 10, де 5 є середнім значенням. Цей метод стандартизації дозволяє порівнювати результати різних тестів та різних осіб на одній шкалі.

Для переведення сирих балів в стени зазвичай використовують формулу, яка враховує середнє значення та стандартне відхилення.

$$2 \times (x - m) \div \sigma + 5,5$$

Де x – сирий бал, m – середнє арифметичне, σ – стандартне відхилення.

З тесту амбівалентний сексизм по відношенню до жінок маємо середнє значення 16.7 та стандартним відхиленням 13.8, то сирі бали можуть бути переведені в стени за такою формулою: $2 \times (x - 16,7) \div 13,8 + 5,5$ (таблиця 1).

Стандартне відхилення	13.8
Середнє арифметичне	16.7
Всього людей	70
Низьки	45
Середні	18
Високі	7

Таблиця 1. Значення тесту амбівалентний сексизм

Для тесту визначення рівня своєї самооцінки Г. М. Казанцевої середнє значення 2.4, стандартне відхилення 3.2. Формула розрахунку буде наступною: $2 \times (x - 2,4) \div 3,2 + 5,5$ (таблиця 2).

Стандартне відхилення	3.2
Середнє арифметичне	2.4
Всього людей	70
Низьки	1
Середні	48
Високі	23

Таблиця 2. Значення тесту визначення рівня своєї самооцінки.

Після стандартизації балів можна проводити різні аналізи, наприклад, порівнювати результати тестування між різними групами людей, проводити кореляційний аналіз та інші види статистичного аналізу. Також стандартизація балів може допомогти у визначенні нормативних значень для тесту та оцінці відповідності результатів тестування цим нормам [3;24].

Рівність дисперсії є важливим показником для багатьох статистичних аналізів. Рівність дисперсії означає, що дисперсія (варіативність) значень залежної змінної однакова в різних групах дослідження. Якщо дисперсії в різних групах різні, то можна стикнутися з проблемою "нерівності дисперсій", що може призвести до неточних результатів статистичного аналізу.

Наша вибірка складається з однорідної групи: жінки юнацького віку. Ми припускаємо, що дисперсія буде приблизно однаковою для всіх результатів у вибірці. У такому випадку можна не проводити аналіз рівня дисперсії, а зосередитися на інших статистичних аналізах [32;8].

Нормальний розподіл - це статистичний термін, який описує розподіл даних у вигляді кривої, що має форму дзвону. Це означає, що більшість даних знаходяться навколо середнього значення, а меншість - на відстані від середнього значення. В психологічних дослідженнях нормальний розподіл є важливим, оскільки багато статистичних методів ґрунтуються на припущенні, що дані мають нормальний розподіл.

Щоб перевірити, чи мають дані нормальний розподіл, використовують різні методи, включаючи графічні методи, такі як діаграма розкиду, і статистичні методи, такі як тест Шапіро-Уїлка або тест Колмогорова-Смірнова. Ці тести можуть допомогти визначити, наскільки точно ваші дані відповідають нормальному розподілу.

Якщо ваші дані мають нормальний розподіл, то ви можете застосовувати статистичні методи, які базуються на цьому припущенні, наприклад, t-критерій Стьюдента. Однак, якщо ваші дані не мають нормального розподілу, то можуть бути застосовані інші методи, наприклад, непараметричні методи, які не вимагають припущення про нормальний розподіл [43;10].

Нами нормальність розподілу була перевірена за допомогою критерія Колмагорова-Смірнова. Було отримано наступні результати:

- Фактор самооцінки – 0.274
- Фактор амбівалентного сексизму – 0.465

За результатами перевірки отримані данні нормального розподілу > 0.05 , що свідчить про те, що з великою ймовірністю розподіл змінної не відрізняється від нормального. Це дає нам можливість використання параметричних методів математичної статистики, а саме коефіцієнт кореляції Пірсона.

3.2 Результати дослідження

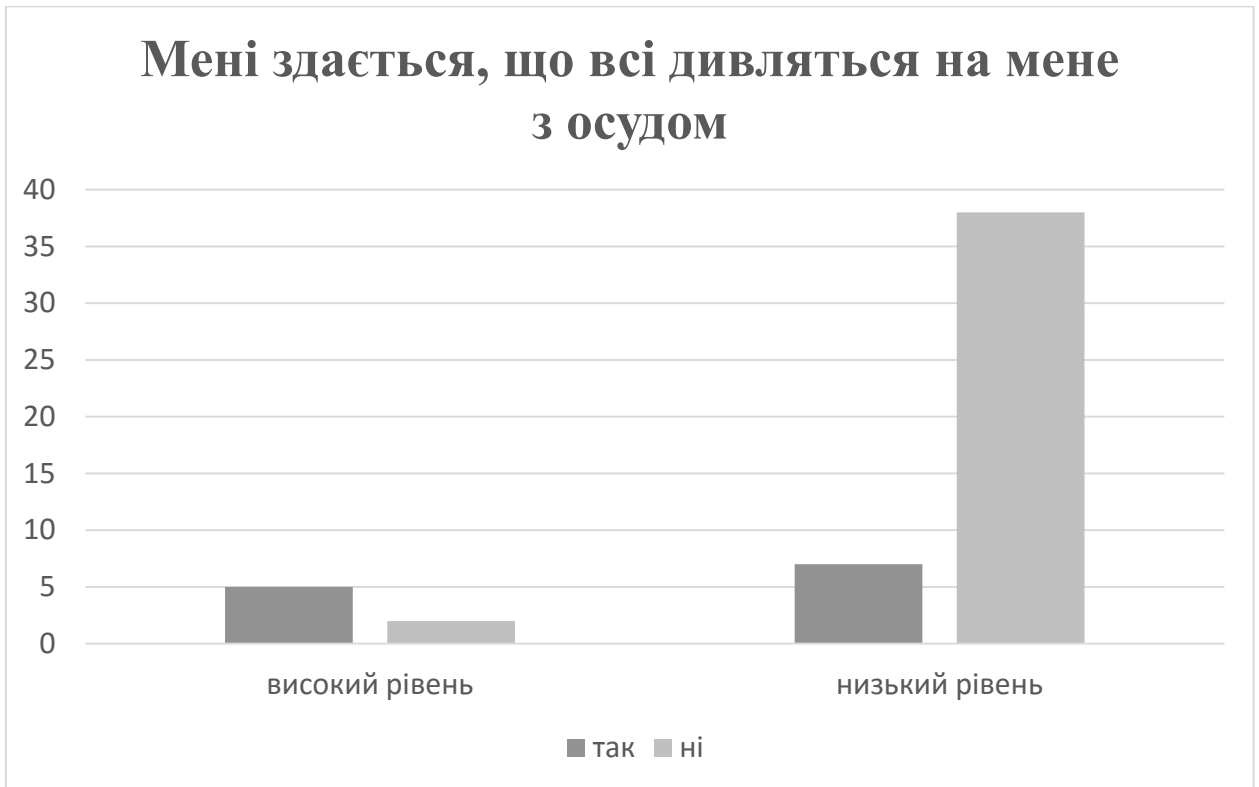
Серед 70 опитаних жінок високий рівень внутрішній мізогінії мають 7 осіб (10%); помірний (середній) рівень 18 осіб (25.71%); низький рівень внутрішній мізогінії мають 45 опитуваних (64.29%) (діаграма 1).

Діаграма 1

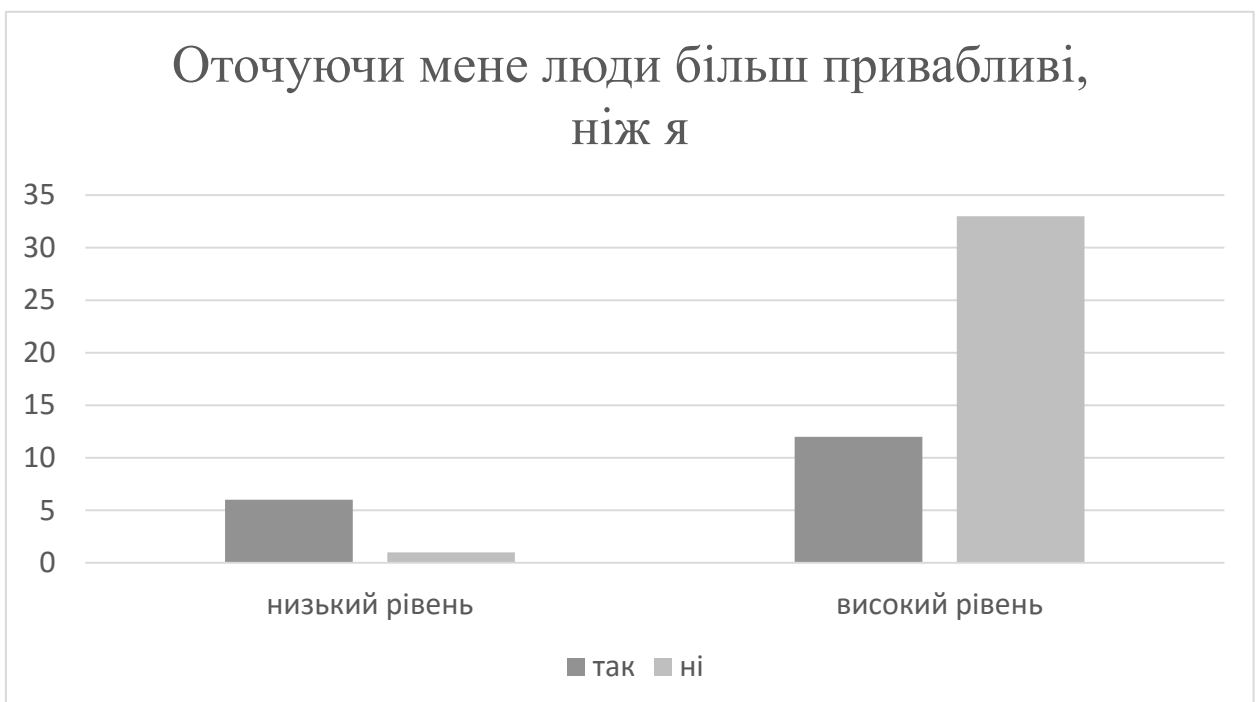
Також було проаналізовано відповіді кожної окремої респондентки, та виявлено наступні данні:

Серед жінок з високим рівнем внутрішній мізогінії на питання «Мені здається, що всі дивляться на мене з осудом» відповіли «так» 71.43% респонденток. Серед жінок з низьким рівнем внутрішній мізогінії на це питання відповіли так 15.56% осіб (діаграма 2).

Діаграма 2

На питання «Оточуючи мене люди більш привабливі, ніж я» позитивно відповіли 85.71% осіб серед жінок з високим рівнем внутрішній мізогінії і 26.67% з низьким показником (діаграма 3).

Найбільший результат з тесту оцінювання амбівалентного сексизму по відношенню до жінок 54 бали з 60 набрала жінка яка згідно результатам має адекватну самооцінку.

Троє жінок набрали найменші бали, це 0 з 60 балів. За результатами всі троє мають завищену самооцінку.

Також п'ятеро жінок набрали по 1-2 бали з 60 і всі вони також мають завищену самооцінку.

В якості статистичного методу перевірки гіпотези про те, що рівень внутрішньої мізогінії у жінок залежить від рівня їх самооцінки було використано параметричний критерій кореляції Пірсона.

Коефіцієнт кореляції Пірсона - це числова характеристика ступеня залежності між двома змінними. Він вимірює ступінь лінійної залежності між двома змінними, тобто те, наскільки міцно вони зв'язані лінійно. Коефіцієнт кореляції Пірсона приймає значення в межах від -1 до 1, де значення -1 вказує на повну негативну залежність між змінними, 0 - на відсутність залежності, а 1 - на повну позитивну залежність [49].

Коефіцієнт кореляції Пірсона (r) розраховується за наступною формулою:
$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \sum (y_i - \bar{y})^2}}$$

де r - коефіцієнт кореляції Пірсона;

x_i - значення першої змінної;

$\bar{x}$ - середнє арифметичне значень першої змінної;

y_i - значення другої змінної;

$\bar{y}$ - середнє арифметичне значень другої змінної;

Σ – сума.

Змінна	Середнє арифметичне	Стандартне відхилення	Нормальний розподіл	Загальна кількість	високі	низькі
Само-оцінка	2.4	3.2	0.274	70	4	-4
сексизм	16.71	13.85	0.465	70	40	20

Таблиця 3. Статистичні показники

У таблиці 3 наведені статистичні показники для кожної зі змінних, такі як середнє арифметичне, стандартне відхилення, нормальність розподілу, кордони високих та низьких значень, а також кількість людей у вибірці, яка була використана для проведення дослідження.

Коефіцієнт кореляції Пірсона між змінними склав 0.214. Це означає, що існує дуже слабка позитивна залежність між самооцінкою та сексизмом у досліджуваній групі людей.

Зазвичай коефіцієнти кореляції від 0.0 до 0.09 вважаються відсутньою, між 0.1 і 0.3 - слабкою, від 0.3 до 0.5 помірною, а понад 0.5 - сильною. Тому можна стверджувати, що залежність між цими змінними є дуже слабкою [8].

3.3 Аналіз результатів зв'язку між самооцінкою та рівнем мізогінії у жінок та рекомендації щодо подальших досліджень

Для отримання більш точних результатів, можна збільшити кількість учасників дослідження. Це дозволить отримати більш точну оцінку залежності між самооцінкою і рівнем мізогінії у жінок.

Дослідження можна повторити з використанням інших методів, таких як опитування, спостереження, інтерв'ювання, експериментальне дослідження, для збільшення глибини розуміння залежності між самооцінкою та мізогінією. Це може дати можливість отримати більш детальну інформацію про залежність між самооцінкою і рівнем мізогінії у жінок.

Для отримання повної карти залежності між самооцінкою і рівнем мізогінії у жінок можна розглянути інші фактори, такі як вік, освіта, рівень доходу і т.д. Це дозволить отримати більш глибоку інформацію про вибірку. Провести порівняльне дослідження залежності між самооцінкою та мізогінією у різних культурах, щоб дослідити вплив культурних факторів на цю залежність.

Також можна дослідити взаємозв'язок між самооцінкою та мізогінією у чоловіків; дослідити зв'язок між мізогінією та іншими психологічними або поведінковими факторами, такими як депресія, тривога, нахил до агресії тощо.

Дослідити ефективність різних методів боротьби з мізогінією, таких як освітні програми, соціальні кампанії тощо, з метою зменшення впливу мізогінії на самооцінку жінок.

Розглянути можливості використання знань про залежність між самооцінкою та мізогінією в різних сферах, таких як реклама, маркетинг, політика тощо.

Внутрішня мізогінія - це коли жінки думають про себе негативно через вплив суспільства, яке підтримує негативні стереотипи про жінок. Жінки можуть почуватися некомфортно від свого вигляду, розміру одягу або статусу на роботі, а також можуть сумніватися у своїх здібностях.

Внутрішня мізогінія може мати негативний вплив на психічне здоров'я жінок, знижувати їхню самооцінку та призводити до депресії. [23]

Нижче наведено кілька порад для жінок, які прагнуть подолати внутрішню мізогінію:

- Визначте свої цілі та досягнення. Важливо мати чітке розуміння своїх цілей та досягнень, щоб мати змогу зосередитися на них і не забувати про свої успіхи.
- Навчіться знаходити задоволення від своїх досягнень. Поділіться своїми успіхами з друзями та родиною, насолоджуйтеся своїми досягненнями та радійте їм.
- Навчіться приймати свої помилки та недоліки. Ніхто не є ідеальним, і допускати помилки є нормальним. Важливо зрозуміти, що помилки є можливістю вчитися та розвиватися.
- Перестаньте порівнювати себе з іншими. Кожна людина унікальна і має свої сильні та слабкі сторони. Порівняння може призвести до відчуття невдачі та неповноцінності.
- Зберігайте свою психологічну гнучкість. Навчіться адаптуватися до різних ситуацій та змінювати свої думки та переконання на основі нової інформації [15;39].

ВИСНОВКИ

В ході роботи було проведено теоретичне та практичне дослідження з метою перевірки гіпотези про те, що самооцінка впливає на рівень внутрішньої мізогінії у жінок юнацького віку.

В процесі дослідження було виконано наступні завдання:

1. Були проаналізовані зарубіжні та вітчизняні дослідження мізогінії, внутрішньої мізогінії та сомооцінки.

В останні роки мізогінія та репродуктивний тиск серед жінок стали об'єктом досліджень у багатьох країнах світу. У дослідженні Muehlenhard та Peterson (2018) розглядалося, як молоді жінки розуміють свої бажання відносно сексу та самоконтролю у відношенні до прийняття рішень про сексуальність. У статті Cikara та Fiske (2018) досліджувалося, як стереотипи можуть призводити до задоволення від невдачі груп, які стоять на шляху до досягнення успіху. У статті Gervais, Holland та Dodd (2020) розглядалися форми об'єктифікації жінок та виявлено, що жінки зазнають тиску з боку оточуючих, що може призводити до погіршення їх самопочуття та стану здоров'я. У статті Rollero та Tartaglia (2020) розглядалися взаємозв'язки між внутрішньою мізогінією, ідентичністю за гендером та сприйняттям сексизму серед жінок. У дослідженні Hodges, Koestner та Duncan (2018) виявлено зв'язок між внутрішньою мізогінією та задоволенням від романтичних відносин серед жінок. У дослідженні Abdi та Kamangar (2018) досліджувалася репродуктивна примушеність в Ірані, виявлено, що вона є поширеною серед жінок. У дослідженні Clark (2019) виявлено зв'язок між репродуктивною примушеністю та насильством в романтичних відносинах серед студентів. Ці дослідження демонструють широкий спектр проблем,

пов'язаних з мізогінією та репродуктивним тиском серед жінок, і вказують на те, що мезогінія (негативне ставлення до жінок) та репродуктивний тиск (невільне або неприйнятне здійснення репродуктивних прав жінок) є серйозними проблемами в сучасному суспільстві. Дослідники показують, що ці явища можуть мати шкідливі наслідки для жінок, такі як зниження самооцінки, страх перед інтимними стосунками та психологічний дискомфорт. Вони також підкреслюють важливість розуміння цих явищ і розробки ефективних стратегій боротьби з ними.

Дослідження підкреслюють, що внутрішня мізогінія може мати негативні наслідки для жінок і пов'язана з різними проявами сексизму та насильства.

Внутрішня мізогінія впливає на сприйняття самої себе та інших людей на основі їхньої статі, і може призвести до викривленого уявлення про роль чоловіків та жінок в суспільстві. Це може мати вплив на самооцінку, особливо у жінок, які можуть почуватись менш важливими та менш компетентними в професійній та особистій сферах.

Отже, самооцінка та ставлення до власної групи є взаємопов'язаними конструктами, які впливають на соціальну ідентичність та поведінку людини в соціальному оточенні.

2. Були вивчені поняття «мізогінія», «внутрішня мізогінія» та самооцінка.

Мізогінія це прояв сексизму в сторону жінок. Тобто упереджене ставлення до людей на підставі їх статі або гендерної ідентичності. Це може приймати різні форми, такі як дискримінація на роботі, у школі або в інших сферах життя, стереотипи, які пов'язуються з жіночою статтю, або надмірна поведінка на підтримку переваг чоловічої статі над жіночою.

Внутрішня мізогінія – описує ситуації, коли людина сама приймає дискримінаційні установки до власної статі та підтримує їх.

Самооцінка є однією з основних характеристик особистості, яка визначається через сприйняття людиною своїх дій та якостей, а також з оцінки оточення. Ця характеристика пов'язана з потребою людини в самоствердженні, що визначається порівнянням між її реальними досягненнями та тими, які вона прагне досягти.

Самооцінка не є статичним поняттям, що присутнє у людини від народження. Вона формується в процесі взаємодії з іншими людьми та участі в діяльності. Суспільство в значній мірі впливає на формування самооцінки, оскільки справедлива оцінка оточуючих є ключовим чинником у формуванні оптимальної самооцінки.

3. Було перевірено гіпотезу про наявність або відсутність зв'язку між проявами внутрішньої мізогії і рівнем самооцінки у жінок юнацького віку.

Дослідження складалось з підготовчого, експериментального та інтерпретуючого етапів. У дослідженні прийняли участь 70 жінок у віці від 19 до 24 років.

В результаті дослідження були отримані наступні результати:

Коефіцієнт кореляції Пірсона між змінними склав 0.214. Це означає, що існує дуже слабка позитивна залежність між самооцінкою та сексизмом у досліджуваній групі людей.

Зазвичай коефіцієнти кореляції від 0.0 до 0.09 вважаються відсутньою, між 0.1 і 0.3 - слабкою, від 0.3 до 0.5 помірною, а понад 0.5 - сильною. Тому можна стверджувати, що залежність між цими змінними є дуже слабкою.

Таким образом гіпотезу про наявність зв'язку між внутрішньою мізогінією і рівнем самооцінки у жінок юнацького віку не було підтверджено.

4. Також було проаналізовано відповіді кожної окремої респондентки, та виявлено наступні данні:

Серед жінок з високим рівнем внутрішній мізогінії на питання «Мені здається, що всі дивляться на мене з осудом» відповіли «так» 71.43% респонденток. Серед жінок з низьким рівнем внутрішній мізогінії на це питання відповіли так 15.56% осіб.

На питання «Оточуючи мене люди більш привабливі, ніж я» позитивно відповіли 85.71% осіб серед жінок з високим рівнем внутрішній мізогінії і 26.67% з низьким показником.

Перелік використаних джерел

1. Боцманова М.Л., Захарова А.В., Чи Чан Те Оань. Самооцінка як фактор моральної саморегуляції в молодшому шкільному віці // Нові дослідження в психології. - 1988. - №2. - С.27-30.
2. Галіч Є. Джерела мізогінії / Є. Галіч, Черкаський державний технологічний університет ; наук. керівник доц. Дроздова Т.О. // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2018. - Вип. 4. - С. 166-167.
3. Глушко, А. Н. (1994). Основи психометрії: Навчальний посібник. К.: Вища школа.
4. Дядюкіна Є. В. "Самооцінка як міждисциплінарне поняття". Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN13/11devymp.pdf>
5. Кіріченко, О. (2016). Дослідження самооцінки студентів-психологів. [Investigation of self-esteem of psychology students]. Науковий вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, 21(3), 113-116.
6. Кон І.С. Психологія юнацького віку / Проблеми формування особистості / Навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів - М.: Просвітлення, 1989. - 175 с.
7. Кон, І.С. (1989). Соціальна роль і особистісний розвиток.
8. Лещенко, О., Мельник, С., & Галунчик, Н. (ред.) (2006). Статистичний аналіз даних у психології: навч. посіб. Київ: Книга-плюс.
9. Мудрик А.В. Роль соціального оточення у формуванні особистості підлітка. - К., Знання, 1979.- 150 с.
10. Окончар, Д. Статистичні методи аналізу даних: підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2005. - 432 с.

11. Тептюк Ю. О. Психологічні умови розвитку стресостійкості у соціальних працівників різних вікових категорій : педагогічна та вікова психологія / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2021. 272 с.
12. Шевченко, З. В. (Уклад.). (2016). Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. Відновлено з: <http://a-z-gender.net/ua/seksizm.html>
13. Ярошенко, А.А. (2021). Формування гендерної компетентності соціальних працівників у контексті розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [дисертація]. УДК 364.2: 376.305.
14. Abdi, S., & Kamangar, F. (2018). Reproductive coercion in Iran: Findings from a national survey. *Archives of Iranian Medicine*, 21(4), 138-145.
15. Abrams, D., Viki, G. T., Masser, B., & Bohner, G. (2003). Perceptions of stranger and acquaintance rape: The role of benevolent and hostile sexism in victim blame and rape proclivity. *Journal of personality and social psychology*, 84(1), 111-125.
16. Begany, J. (2019). Sexism and Women's Health. *Women's Health Issues*, 29(1), 1-3. doi: 10.1016/j.whi.2018.11.001
17. Brown, J. D. (2014). Statistics corner: Questions and answers about language testing statistics: Hypothesis testing, effect sizes, and statistical power. *Shiken: JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter*, 18(1), 7-13.
18. Burns, D. D. (2000). *Ten Days to Self-Esteem*. New York, NY: Harper Paperbacks.
19. Crawford, M., Kippax, S., Onyx, J., Gault, U., & Benton, P. (2019). Women's understandings of sexual pleasure: Preliminary findings from the Icanctm project. *Culture, Health & Sexuality*, 21(3), 308-321. doi: 10.1080/13691058.2018.1484331

20. Dardis, C. M., & Pinkerton, S. D. (2015). Women's objectification and internalized misogyny predict likelihood of feminist activism. *Women & Health, 55*(7), 776–792.
21. Dehlin, A. J., & Galliher, R. V. (2019). Young Women's Sexist Beliefs and Internalized Misogyny: Links With Psychosocial and Relational Functioning and Political Behavior. *Psi Chi Journal of Psychological Research, 24*(4), 255-264.
22. Einhorn, S. (2021). From a woman's point of view. How internalized misogyny affects relationships between women. 44th Annual Foulkes Lecture, 482-498.
23. Eleos.com.ua. (2021). Внутрішня мізогінія і до чого тут ЗМІ. [онлайн] Доступно на: <https://eleos.com.ua/vnutrishnya-mizoginiya-i-do-chogo-tut-zmi/>
24. Embretson, S. E., & Reise, S. P. (2000). Item response theory for psychologists. Lawrence Erlbaum Associates.
25. Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human relations, 7*(2), 117-140.
26. Galdi, S., Cadinu, M., & Tomasetto, C. (2014). The roots of stereotype threat: when automatic associations disrupt girls' math performance. *Child development, 85*(1), 250–263.
27. Garcia, R. L., Ruiz, M. A., & Sánchez, A. (2018). Toxic masculinity and moral disengagement in male aggressors of women. *International journal of environmental research and public health, 15*(7), 1401.
28. George, J. M., Dane, E., & Reed, J. (2008). The role of self-esteem in responses to positive feedback. *Journal of Managerial Psychology, 23*(7), 804-814.
29. Gervais, S. J., Holland, A. M., & Dodd, M. D. (2020). My eyes are up here: The nature of the objectifying gaze toward women. *Sex Roles, 82*(9-10), 550-562. doi: 10.1007/s11199-019-01039-8

30. Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of personality and social psychology*, 70(3), 491-512.
31. Hodges, S., Koestner, R., & Duncan, N. (2018). Internalized misogyny as a predictor of romantic relationship satisfaction in women. *Sex Roles*, 78(5-6), 340-352. doi: 10.1007/s11199-017-0848-2
32. Howell, D. C. (2012). *Statistical methods for psychology*. Cengage Learning.
33. James, W. (1890). *The principles of psychology*. New York: H. Holt and Company.
34. Johnson, A., Smith, E. (2020). The Impact of Misogyny on Women's Mental Health: A Review of the Literature. *Gender and Mental Health*, 10(2), 123-145. doi: 10.1080/12345678.2020.1234567
35. Kaczurkin, A. N., & Zinbarg, R. E. (2019). Self-esteem and social anxiety disorder: The mediating role of negative social comparison. *Behavior therapy*, 50(2), 358-372.
36. Lee, J. Y., & Park, J. (2018). The relationship between internalized misogyny, self-esteem, and psychological distress among Korean women. *Journal of Women & Aging*, 30(2), 117-126. doi: 10.1080/08952841.2016.1240702
37. Maslow, A.H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
38. McCullough, K.M., Wong, Y.J. & Stevenson, N.J. Female Video Game Players and the Protective Effect of Feminist Identity Against Internalized Misogyny. *Sex Roles* 82, 266–276 (2020).
39. Milburn, M. A., & Mather, R. D. (2013). The relationship between feminist identification and internalized sexism among women. *Sex Roles*, 69(3-4), 159-169.
40. Muehlenhard, C. L., & Peterson, Z. D. (2018). Wanting Sex and Wanting to Wait: Young Women's Accounts of "Desiring to Desire" and "Self-

Control" in Sexual Decision-Making. *Journal of Sex Research*, 55(5), 602-615. doi: 10.1080/00224499.2017.1410525

41. Okada, R., & Itakura, S. (2020). The influence of self-esteem on intergroup discrimination: The mediating role of group identification and perceived similarity. *Journal of Applied Social Psychology*, 50(5), 303-313.

42. Peleshenko A. M. (2016). Мізогінія та її вплив на жінку в сучасному суспільстві // *Історія і сучасність: науковий журнал*. - 6(13). - С. 88-93.

43. Razali, N. M., & Wah, Y. B. (2011). Power comparisons of Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors and Anderson-Darling tests. *Journal of Statistical Modeling and Analytics*, 2(1), 21-33.

44. Rogers, C. R. (1959). A theory of therapy, personality and interpersonal relationships as developed in the client-centered framework. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A study of science. Formulations of the person and the social context* (Vol. 3, pp. 184-256). New York: McGraw Hill.

45. Rollero, C., & Tartaglia, S. (2020). Perceived sexism and internalized misogyny in women: The mediating role of gender identity. *Sex Roles*, 82(1-2), 38-48. doi: 10.1007/s11199-019-01050-7

46. Steele, C. M., & Aronson, J. (1995). Stereotype threat and the intellectual test performance of African Americans. *Journal of personality and social psychology*, 69(5), 797-811.

47. Swigonski M. The logic of feminist standpoint theory for social work research. *Social work*. 1994. Vol. 39. Iss. 4. P. 387-393.

48. Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L., & Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*, 57(1), 31–53.

49. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.

50. Yaroshenko, A.A., Semigina, T.V. (2019). Feministychna sotsialna robota yak profesiine investuvannia v zhinochu solidarnist. Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu, (1), 13-29. [In Ukrainian].

Додатки

ДОДАТОК 1

Амбівалентний сексизм по відношенню до жінок. Методика П. Гліка та С. Фіска.

(Ambivalent Sexism Inventory, ASI; Ambivalence Toward Men Inventory, AMI)

Література до опитувальника:

1. Glick, P., Fiske, S. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating Hostile and Benevolent Sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, (70:3), 491-512.
2. Rollero, C., Glick, P., Tartaglia, S. (2014). Psychometric Properties of Short Versions of the Ambivalent Sexism Inventory and Ambivalence Toward Men Inventory

Бланк-опитувальник для оцінювання амбівалентного сексизму по відношенню до жінок П. Гліка і С. Фіск (1996, 2014)

Нижче наведено ряд тверджень, які стосуються чоловіків і жінок та їхніх відносин у сучасному суспільстві. Будь ласка, вкажіть, якою мірою ви згодні або не згодні з кожним твердженням, використовуючи шкалу від 0 – «повністю не згоден/-на» до 5 – «повністю згоден/-на», де:

0 – «повністю не згоден/-на»,

1 – «не згоден/-на»,

2 – «скоріше не згоден/-на»,

3 – «скоріше згоден/-на»,

4 – «згоден/-на»,

5 – «повністю згоден/-на».

01 Більшість жінок володіють такою душевною чистотою, яку мають лише небагато чоловіків.

02 Жінки повинні бути оточені турботою й захистом чоловіків.

03 Жінки прагнуть отримати більше влади у суспільстві шляхом контролю над чоловіками.

04 У кожного чоловіка повинна бути жінка, яку він кохає.

05 Життя чоловіків неповноцінне без жінок.

06 Жінки перебільшують проблеми, з якими стикаються на роботі.

07 Як тільки чоловік пов'язує своє життя з жінкою, вона зазвичай намагається посадити його на «короткий ланцюг».

08 Коли жінки програють чоловікам у чесній конкуренції, вони зазвичай скаржаться на дискримінацію.

09 Багато жінок розважаються тим, що спокушають чоловіків, здаючись сексуально доступними, а потім відкидають їхні залицяння.

10 Жінки більше за чоловіків схильні дотримуватися моральних норм.

11 Чоловіки повинні бути готові в дечому собі відмовити заради фінансового забезпечення жінок.

12 Феміністки висувають невинувдані вимоги до чоловіків.

Ворожий сексизм (Hostile sexism) 3, 6, 7, 8, 9, 12

Доброзичливий сексизм (Benevolent sexism) 1, 2, 4, 5, 10, 11

ДОДАТОК 2

Методика «Визначення рівня своєї самооцінки»

(розроблена Г.М. Казанцевою)

Методика пропонує певну кількість тверджень, навпроти яких ставиться один з трьох варіантів відповідей: «так» (+), «ні» (-), «не знаю» (?), які відповідають власній поведінці в аналогічній ситуації.

Бланк запитань:

- 01 Звичайно я розраховую на успіх у своїх справах.
- 02 Більшу частину часу я знаходжуся у пригніченому стані.
- 03 Більшість ровесників зі мною радяться.
- 04 У мене не має невпевненості в собі.
- 05 Я настільки ж здібний і винахідливий як більшість оточуючих мене людей.
- 06 Часом я почуваю себе нікому не потрібним.
- 07 Я все роблю добре (будь-яку справу).
- 08 Мені здається, що я нічого не досягну в майбутньому.
- 09 У будь-якій справі я вважаю себе правим.
- 10 Я роблю багато такого, про що потім жалкую.
- 11 Коли я дізнаюсь про успіхи кого-небудь, кого я знаю, то сприймаю це як власну поразку.
- 12 Мені здається, що всі навколо дивляться на мене з осудом.
- 13 Мене мало турбують можливі невдачі.

- 14 Мені здається, що успішному виконанню доручень чи справ мені заважають перешкоди, яких мені не подолати.
- 15 Я рідко жалкую про те, що вже зробив.
- 16 Оточуючі мене люди більш привабливі, ніж я.
- 17 Я думаю, що я постійно комусь необхідний.
- 18 Мені здається, що я навчаюся гірше за інших.
- 19 Мені частіше щастить, ніж не щастить.
- 20 У житті я завжди чогось боюся.

Підрахунок результатів.

Підраховується кількість позитивних відповідей (+), спочатку за непарними номерами, а потім за парними. Від першого результату віднімається другий. Кінцевий результат знаходиться в інтервалі від -10 до +10.

Інтерпретація

від -10 до -4 свідчить про занижену самооцінку

від -3 до +3 – про адекватну самооцінку

від +4 до +10 – про завищену самооцінку.